

**A hazai startup-ökoszisztéma
fejlődését meghatározó körülmények
nemzetközi összehasonlításban**

International Comparison of the Environment
for Developing the Domestic Startup Ecosystem

GORECZKY PÉTER

KKI-elemzések

A Külügyi és Külgazdasági Intézet időszaki kiadványa

Kiadó:

Külügyi és Külgazdasági Intézet

Lektorálta:

Baranyi Tamás Péter

Szöveggondozás:

T-Kontakt Kft.

Tördelés:

Lévárt Tamás

A kiadó elérhetősége:

H-1016 Budapest, Bérc utca 13-15.

Tel.: + 36 1 279-5700

E-mail: info@ifat.hu

<http://kki.hu>

Jelen elemzés és annak következtetései kizárólag a szerzők magánvéleményét tükrözik és nem tekinthetők a Külügyi és Külgazdasági Intézet, a Külgazdasági és Külügyminisztérium, illetve Magyarország Kormánya álláspontjának.

© Goreczky Péter, 2021.

© Külügyi és Külgazdasági Intézet, 2021.

ISSN 2416-0148

<https://doi.org/10.47683/KKIElemzesek.KE-2021.23>

Összefoglalás: A technológiai szektor kulcsszerepet játszhat a Covid-válságot követő gazdasági talpra állásban. Korábbi tapasztalatok alapján a krízis várhatóan új startup-ökoszisztémák felemelkedését is elő fogja mozdítani. A lehetőségek és kihívások értékelésekor Magyarországot és azon belül Budapestet olyan helyszínekkel érdemes összehasonlítani, amelyeket az ország vagy a főváros mérete, a helyi gazdaság fejlettségi szintje, illetve egy globálisan jegyzett ökoszisztéma építésének potenciálja hasonlóvá tesz hazánkhoz. Az elemzés Portugáliával, Észtországgal és Lengyelországgal hasonlítja össze Magyarországot különböző nemzetközi versenyképességi és innovációs rangsorokban elért helyezések alapján. Az összevetés tükrében hazánk mellett szól az általános innovációs teljesítmény, az angol nyelvtudás szintje, a hálózati infrastruktúra kiépítettsége, valamint a javuló finanszírozási lehetőségek. A számos megoldandó feladat közül kiemelkedik a humánerőforrás mennyiségi problémája. A kihívások kezelésében segíthet a Portugáliához hasonló, gyors ütemben fejlődő ökoszisztémák jó gyakorlatainak tanulmányozása.

Kulcsszavak: startup-ökoszisztéma, technológiai szektor, digitális versenyképesség

Summary: *Technology sector can play a key role in the economic recovery following the COVID-crisis. Based on earlier experiences the crisis will likely accelerate the rise of new startup ecosystems. When analysing the opportunities and challenges, Hungary – and Budapest within – should be compared with countries and cities of similar population size, economic development level and potential to build a globally acknowledged startup ecosystem. This policy brief compares Hungary to Portugal, Estonia and Poland based on various international competitiveness and innovation rankings and indices. In the light of the comparison Hungary has a relatively strong position in overall innovation performance, the proficiency level in English, the level of digital infrastructure connectivity and improving opportunities for financing. Among several problems to be solved the availability of human resources can be considered as the most significant. Studying the best practices of fast emerging ecosystems like Portugal could contribute to addressing the challenges.*

Keywords: *startup ecosystem, technology sector, digital competitiveness*

BEVEZETÉS

A Covid-19-válság kitörése óta számos szakmai fórum és publikáció hívta fel a figyelmet arra, hogy a technológiai szektor és a digitalizáció [kulcsszerepet fog játszani a gazdaság talpra állításában](#). Mivel a vállalati értékteremtésnek az új technológiákkal való összekapcsolódása olyan folyamat, amelyet a jelenlegi krízis csupán felerősít, ezért a technológiai szektor még nagyobb szerepet fog játszani a gazdaság regenerálódásában, mint a legutóbbi nagy válság idején.

A tech-iparágba ugyanakkor nem csupán a közismert globális nagyvállalatok, hanem az innovatív kis- és középvállalkozások, startupok és scaleupok is beletartoznak. Figyelemre méltó, hogy a [Startup Genome](#) adatai szerint a 2008–2009-es válság idején több mint 50 olyan céget alapítottak, amelyek úgynevezett unikornissá váltak (olyan innovatív kis- vagy középvállalkozás, amelynek piaci értéke eléri az 1 milliárd dollárt), köztük olyan, ma már világszinten meghatározó hírességeket, mint a Facebook, a LinkedIn vagy a Dropbox. London és New York mint startupközpontok felemelkedése szintén annak eredménye, hogy a két város a 2009–2009-es válság következtében igyekezett csökkenteni gazdaságának függését a hagyományos pénzügyi tevékenységektől. Mindezek fényében nem túl nagy kockázat kijelenteni, hogy a jelenlegi krízis új startup-ökoszisztémák felemelkedését is elő fogja mozdítani.

A vitathatatlan fejlődési potenciálon túl a globális „startupgazdaság” már most jelentős értéket képvisel. A Startup Genome által kiadott [The Global Startup Ecosystem Report 2020](#) szerint a szektor 3 billió dollár értéket teremt évente, és 2019-ben 300 milliárd dollárnyi kockázati tőkebefektetést vonzott. Ráadásul egyre több ökoszisztéma képes unikornis cégeket, vagy milliárd dollár feletti értékű „exit”-eket produkálni. Míg 2013-ban világszinten összesen négy ökoszisztéma mondhatta ezt el magáról, addig napjainkban már több mint nyolcvan startupközpont dicsekedhetett ilyen sikertörténettel. Mindez alátámasztani látszik az amerikai startupvilág egyik ismert szakértőjének [véleményét](#), miszerint „startupközösség bármelyik városban építhető, és a városok, régiók, országok, és társadalmak gazdasági fejlődése hosszú távon az ilyen vállalati közösségek építésétől és fenntartásától függ.” Hasonlóképpen fogalmaz egy mesterséges intelligencia fejlesztésével foglalkozó cég, az [OpenAI](#) alapítója, [aki szerint](#) „a Szilícium-völgy mellett nem egy vagy két új vállalkozási központ fog felemelkedni, hanem harminc, és ha ezekben a klaszterekben a cégek száma nem is éri el a San Francisco-öböl térségének szintjét, ám a kritikus tömeget igen.” Ehhez hozzá lehet tenni, hogy a harminc új startupközpont a világ különböző részein fog kifejlődni, és vagy regionális értelemben, vagy valamely iparági vagy technológiai szegmensre fókuszálva fogja elérni a kritikus tömeget.

Jelen elemzés arra a kérdésre keresi a választ, hogy a hasonló „súlycsoportba” tartozó startuphelyszínekkel összehasonlítva a budapesti, illetve tágabban véve a magyarországi környezetnek melyek az erősségei, illetve a fő kihívásai, ha a cél egy globálisan jegyzett tech-ökoszisztéma kialakítása. Az elemzésnek nem célja a magyarországi startup-ökoszisztéma részletes bemutatása és értékelése.

A HAZAI KÖRNYEZET NEMZETKÖZI ÖSSZEVETÉSBEN

A Startup Genome már említett, 2020. évi [Global Startup Ecosystem Report](#)-ja a világ felemelkedőben levő startup-ökoszisztémáiról is közöl rangsort. Ökoszisztéma alatt a jelentés általánosságban az erőforrásoknak egy olyan, a szereplők számára egyaránt hozzáférhető halmazát érti, amelyek

egy adott régió központja körül 100 kilométer sugarú körben helyezkednek el. A helyi sajátosságok következtében ez a meghatározás természetesen részben módosulhat. Magyarországról Budapestet a százas lista 71-80. helye közé teszi a rangsor készítői. A helyezés azt mutatja, hogy az adott ökoszisztémában milyen esélyei vannak egy startupcégnek, hogy globális szinten sikeres üzletet építsen. Ha Magyarországot és fővárosunkat mint tech-ökoszisztéma építésére alkalmas helyszínt akarjuk nemzetközi összevetésben vizsgálni, akkor nem érdemes olyan, a világ élvonalába tartozó lokációkhoz hasonlítani, mint a Szilícium-völgy, New York, London vagy Szingapúr. Ezen felül olyan országokkal, városokkal sem érdemes összevetni, amelyek a világ legfejlettebb gazdaságainak adnak otthont, vagy évtizedek óta a kutatás-fejlesztés globális fellegvárainak számítanak. Nem érdemes indiai vagy kínai helyszíneket sem alapul venni, mivel ezek a városok a helyi piac és az elérhető erőforrások méretei miatt más ligában játszanak. [A Startup Genome rangsorában](#) szereplő, feltörekvő startup-ökoszisztémák közül ezért olyanokat érdemes kiválasztani az összehasonlításhoz, amelyek esetében az ország vagy főváros mérete, a helyi gazdaság fejlettségi szintje, illetve a lehetőségek hasonlóak Magyarországhoz. Az elemzésbe ezért Lisszabon (12. helyezés), Észtország (14. helyezés) és Varsó (61-70. helyezés) kerültek be, amelyek Budapesttel és Magyarországgal ezek alapján egy „súlycsoportba” sorolhatók, ám előkelőbb helyen szerepelnek a listán.

A startup-ökoszisztéma építésének sikeréhez szükséges tényezőket a témával foglalkozó szakértői vélemények és tanulmányok többé-kevésbé egyenesen határozzák meg. Ezek a következők: 1. piac, 2. üzleti és szabályozási környezet, 3. tudás és tehetségek elérhetősége, 4. infrastruktúra, 5. finanszírozás, 6. üzleti kapcsolati háló. A Magyarország és a másik három helyszín által ezeken a területeken kínált feltételek összehasonlítása különböző versenyképességi és innovációs rangsorokban elért helyezések alapján történik az elemzésben. A rangsorokban többnyire országok szerepelnek, ahol elérhető volt, ott város szintű adat szerepel.

1. PIACI LEHETŐSÉGEK

A helyi piac mérete és fejlettsége talán egyedül Varsó esetében lehet komoly tényező, ám Lisszabon, Észtország vagy hazánk kapcsán nem meghatározó a startupcégek bevonzásában (1. ábra). A kisméretű helyi piac pozitív következménye ugyanakkor, hogy az újonnan induló innovatív kisvállalkozások kénytelenek az első pillanattól regionális, vagy még inkább globális léptékben gondolkodni, és ennek megfelelően fejleszteni terméküket vagy szolgáltatásukat. Mindez középtávon a vállalatok fejlődését elősegítő tényezővé válhat.

1. ábra

A helyi piac néhány jellemzője a vizsgált négy helyszín esetében

	Portugália	Észtország	Lengyelország	Magyarország
Lakosság (millió fő)	10,2	1,3	37,9	9,7
Főváros népessége (ezer fő)	2 972	449	1 790	1 772
1 főre jutó GDP (USD ppp)	37 918	39 986	35 165	34 966

Források: World Population Review, Világbank

2. ÜZLETI ÉS SZABÁLYOZÁSI KÖRNYEZET

A Világbank Csoport által évente kiadott Doing Business jelentés 190 országot rangsorol az alapján, hogy mennyire nyújt üzletbarát környezetet a vállalkozások számára. Mint a 2. ábrán látható, hazánk ebben a tekintetben le van maradva az összehasonlításba bevont másik három ország mögött. Érdekes, hogy mindegyik ország romló tendenciát mutat az elmúlt négy év helyezései alapján, és Észtország kivételével a visszaesés jelentősnek mondható.

2. ábra

Az üzleti környezet minőségének alakulása a Világbank Csoport Doing Business jelentésében közzétett helyezések alapján (összesen 190 ország)

Év	Portugália	Észtország	Lengyelország	Magyarország
2020	39	18	40	52
2019	34	16	33	53
2018	29	12	27	48
2017	25	12	24	41

A Doing Business helyezés több tényezőt vesz figyelembe, köztük olyanokat is, amelyek kevésbé befolyásolják egy startup megtelepülését (például építkezési engedélyek beszerzése). Az összetevők közül az új vállalkozás beindítása kategória érinti talán leginkább a startup gazdaságot. Érdekes módon az összesített helyezéshez képest ezen a téren alulteljesítenek a vizsgált országok (megint csak Észtország kivételével), sőt helyezésük jelentősen romlott 2017 és 2020 között (3. ábra).

[3. ábra](#)

A négy ország helyezése a *Doing Business* rangsor
„Új vállalkozás beindítása” kategóriájában

Év	Portugália	Észtország	Lengyelország	Magyarország
2020	63	14	128	87
2019	57	15	121	82
2018	48	12	120	79
2017	32	14	107	75

3. TUDÁS ÉS TEHETSÉGEK ELÉRHETŐSÉGE

Egy startup-ökoszisztéma sikere nagy mértékben függ az adott helyszínen rendelkezésre álló tudásbázistól és innovációs képességektől, illetve a tehetséges szakemberek elérhetőségétől. Ezen a téren az egyes országok átfogó összehasonlítását teszi lehetővé az [INSEAD](#) által kiadott [Global Talent Competitiveness Index](#). Az indexet alkotó kategóriák közül a négy ország esetében a 4. ábra azokat mutatja, amelyek leginkább meghatározzák a startup-ökoszisztémák számára szükséges elérhető tudásbázist.

A 4. ábra alapján Magyarország vonatkozásában érdemes kiemelni, hogy az általános innovációs teljesítmény és képesség tekintetében hazánk viszonylag kedvező helyzetben van. Szintén erősségnek tekinthető, hogy Magyarország népszerű képzési helyszín a külföldi diákok körében. A tehetséges szakemberek megtartása, illetve az országba vonzása ugyanakkor olyan terület, amelyben hazánk az összesített helyezésénél jóval hátrébb került a rangsorban. Ezen felül az oktatási rendszer és a tananyagok, valamint a vállalkozások szükségleteinek összehangolása jelent továbbra is kihívást a jövőre nézve. Érdekesség, hogy a négy ország közül egyedül Portugália tudott javítani összesített helyezésén.

Magyarország esetében további lehetőséget rejt az angol nyelv elterjedt ismerete, legalábbis erre utal az [EF English Proficiency Index 2020](#), amely hazánkat „magas szint”, Budapestet pedig a „nagyon magas szint” kategóriába helyezte, a másik három ország és főváros elé (5. ábra).

4. ábra

Tudásbázis és tehetségek rendelkezésre állása a
Global Talent Competitiveness Index alapján (összesen 132 ország)

	Portugália	Észtország	Lengyelország	Magyarország
Összesített helyezés	28	24	44	52
Változás 2015–2017 és 2018–2020 között	↑ 4	↓ 3	↓ 2	↓ 10
Külföldi diákok	38	30	54	20
Tehetségek vonzása	47	58	107	99
Olvasás, matematika, tudományok	21	3	16	35
Tehetségek megtartása	69	62	83	112
Oktatási rendszer a gazdaság szükségleteivel összhangban	34	31	77	108
Tudósok és mérnökök elérhetősége	31	43	61	81
Innovációs teljesítmény	34	18	40	25
Új termékekre irányuló vállalkozások	56	23	81	58

5. ábra

Az *EF English Proficiency Index* 2020 helyezései
(összesen 100 ország és 90 város)

Portugália	Észtország	Lengyelország	Magyarország
7	25	16	14
Lisszabon	Tallinn	Varsó	Budapest
14	na	12	10

4. INFRASTRUKTÚRA

A [Digital Economy and Society Index](#) az egyes EU-tagállamok digitális versenyképességét méri. A 6. ábrán Portugália, Észtország, Lengyelország és Magyarország összesített, valamint az öt alkategóriában elért helyezései láthatók.

A helyezések alapján jól látható, hogy Észtország ezen a téren messze megelőzi hazánkat és a másik két országot. Magyarország a hálózat kiépítettsége és az internethasználat terén teljesít az átlagos eredményénél jobban, a folyamatok digitalizációja ugyanakkor mind az üzleti élet, mind a közszolgáltatások terén még gyengének mondható az összehasonlítás alapján.

6. ábra

A négy ország helyezései az EU tagállamai között
a Digital Economy and Society Index alapján

	Portugália	Észtország	Lengyelország	Magyarország
Összesített helyezés az EU27-en belül	18	7	22	20
Hálózati összekapcsoltság	12	14	15	7
Emberi erőforrás - digitális képességek	20	3	21	18
Internethasználat	23	6	22	13
Üzleti folyamatok digitalizációja és e-kereskedelem	15	13	24	25
Digitális közszolgáltatások	13	1	19	23

5. FINANSZÍROZÁS

A kockázati tőke rendelkezésre állását többféle statisztika is méri. Ezek közül az [IMD World Digital Competitiveness Rankings](#) a fentiekhez hasonló módon, rangsorolva mutatja be az egyes országok teljesítményét ezen a területen. A rangsor alapján a négy országban a kockázati tőke elérhetősége nagyjából az összesített helyezést tükrözi (7. ábra).

7. ábra

A kockázati tőke elérhetősége az
IMD World Digital Competitiveness Rankings alapján

	Portugália	Észtország	Lengyelország	Magyarország
Összesített helyezés	37	21	32	47
Kockázati tőke elérhetősége	42	18	29	48

A négy fővárosban működő vállalkozásokba áramló kockázati tőke értékéről a [Dealroom.co](https://www.dealroom.co) nevű honlap közli a legrészletesebb adatokat. Az egyszeri, nagy összegű megállapodások nyilvánvalóan torzítják a trendeket, ám így is megállapítható, hogy Lisszabon és Budapest esetében növekvő tendenciáról beszélhetünk az elmúlt öt évben, és Tallinn esetében is látványosan több kockázati tőkebefektetés érkezett 2018–2020 között, mint az azt megelőző két évben.

8. ábra

Elnyert kockázati tőkebefektetések értéke az elmúlt öt évben

	2016	2017	2018	2019	2020
Tallinn	24,2	19	182	71,8	90,5
Varsó	27,2	24,8	5,4	83,4	11,3
Lisszabon	8,3	8,5	8,1	40,6	46,2
Budapest	10,2	14,5	70,8	46,1	44,3

A [Global Innovation Index legfrissebb kiadása](#) egyébként a Covid-válság kapcsán meglehetősen borús képet fest a kockázati tőke-finanszírozás kilátásairól a startupok esetében. Érdekes módon a Magyar Kockázati- és Magántőke Egyesület statisztikái egyelőre nem igazolják a pesszimista várakozást. A [szervezet adatai szerint](#) 2020 harmadik negyedében a magyarországi befektetések értéke és a megállapodások száma érdemben nem csökkent 2019 azonos időszakához képest.

6. ÜZLETI KAPCSOLATI HÁLÓ

A startupok fejlődése szempontjából kiemelt jelentősége van, milyenek a lehetőségek a tudásmegosztásra, az ökoszisztéma többi szereplőjével való együttműködésre, a „networking”-re. Az eddig elemzett tényezők közül talán ez a legnehezebben megfogható és mérhető, itt van a legnagyobb szerepe a „soft” összetevőknek. A [Global Talent Competitiveness Index](#) és a [Global Innovation Index](#) tartalmaznak néhány olyan kategóriát és mérőszámot, amelyek segítségével ezen a téren is összehasonlítható a vizsgált négy ország (9. ábra). A rangsorok alapján egyedül Portugália mondhatja el magáról, hogy az üzleti kapcsolatok építésének és az ökoszisztéma többi szereplőjével való együttműködésnek a lehetőségei jobbak, vagy nagyjából megfelelnek az összesített helyezésnek.

9. ábra
A négy ország helyezései az üzleti kapcsolati háló
és szakmai együttműködés terén

	Portugália	Észtország	Lengyelország	Magyarország
Global Talent Competitiveness Index (összesen 132 ország)				
Összesített helyezés	28	24	44	52
Virtuális szakmai hálózatok szerepe	20	45	73	61
Global Innovation Index 2020 (összesen 131 ország)				
Összesített helyezés	31	25	38	35
Egyetemek és vállalatok kutatási együttműködése	32	48	87	57
Klaszterfejlesztés	36	82	67	65
Bruttó hazai K+F-kiadások külföldi finanszírozása	38	19	47	18

Források: Global Talent Competitiveness Index és a Global Innovation Index

„SOFT” TÉNYEZŐK, JÓ GYAKORLATOK PORTUGÁLIA ESETÉBEN

A portugál – és azon belül a lisszaboni – ökoszisztéma [kétszer olyan gyorsan növekszik, mint az európai átlag](#), az ország fővárosában [évente mintegy 600 új startup alakul](#). Mindenképpen érdemes megvizsgálni, hogy az előző részben összehasonlított környezeti tényezőkön túl milyen elemek játszhatnak még szerepet ebben a figyelemreméltó fejlődésben. Az egyik ilyen jellemvonás lehet, hogy az ország és a főváros mágnesként vonzza a tehetséges digitális nomádokat, akiknek a megtelepedését online és offline közösségek révén egyaránt [igyekeznek elősegíteni](#). A vonzerőben nyilvánvalóan fontos szerepet játszik az ország által kínált életminőség és természeti adottságok, illetve a megélhetés költségei. Egy külföldre települők számára készült információs [honlap szerint](#) Lisszabonban 45%-kal olcsóbb az élet, mint Londonban. Az Európai Unió és Svájcra kívülről érkező, startup alapítását vagy fejlesztését tervező vállalkozókat a portugál kormány pedig [startupvízum](#) biztosításával segíti a letelepülésben. Ugyanakkor nem csupán határon túlról várja az ország a szakember utánpótlást. A 2008–2009-es válság idején sokan elvesztették a munkájukat, a fiatalok részéről a vállalkozói lét részben természetes válasz volt a munkanélküliségre. Ma már egyre több fiatal végzett szakember kifejezetten startupcégeknél akar elhelyezkedni, nem pedig nagy multiknál.

Portugália, és azon belül Lisszabon további előnye, hogy viszonylag új ökoszisztémaként még nem zsúfolt a piac, sok az elérhető programfejlesztő és mérnök. Ez ugyanakkor azt is jelenti, hogy nincs még annyi tapasztalat, mint más, érett startupközpontokban, illetve nincs elegendő kockázati tőke-befektető. Ennek következtében a legjobb helyi startupok az országon kívül keresik a finanszírozást. További kihívást jelent a korlátozott ingatlankínálat. Ez utóbbin Lisszabon úgy próbál segíteni, hogy a tervek szerint egy volt katonai élelmiszergyárban alakítják ki a világ legnagyobb startupkampuszát. A [Factory Lisbon](#) a párizsi [Station F](#)-hez vagy a [Factory Berlinhez](#) hasonlóan igyekszik olyan környeztet biztosítani, ami a különböző iparágakban tevékenykedő innovatív kisvállalkozások találkozási pontja lehet, és ahol közös létesítménybe koncentrálódhatnak a tehetségek. A portugál főváros már eddig is több olyan helyszínt biztosított ([LACS](#), [Cowork Central](#), [Second Home](#) stb.), ahol számos cég munkatársai egyazon térben, egymástól függetlenül dolgozhatnak (*co-working space*). A modern vállalkozói közeg számára alkalmas hasonló helyszínek kialakításához ugyanakkor szükséges a városvezetés támogató hozzáállása, ami Lisszabon esetében meg is valósul.

A portugál ökoszisztémát részben a [WebSummit](#) nevű rendezvény helyezte fel a globális startuptérképre. A világ egyik legjelentősebb technológiai konferenciáját 2016 óta rendezik Lisszabonban, és a tervek szerint 2028-ig a portugál főváros marad az éves esemény helyszíne. Becslések szerint az egyhetes rendezvény 300 millió euró bevételt generál a városnak. A helyi ökoszisztéma fejlődésében szintén fontos szerepet játszik az olyan vezető globális technológiai cégek jelenléte, mint a [Google](#), az [Uber](#), az [Amazon](#) vagy a [Zalando](#), amelyek digitális

központokat nyitottak, vagy egyéb technológiai beruházásokat hajtottak végre az elmúlt években az országban. A két folyamat nyilvánvalóan egymást erősíti, hiszen a globális tech-vállalatoknak is vonzó egy olyan város, amelyet innovatív kisvállalkozói légkör jellemez.

Ezekon túlmenően a portugál kormány a [Startup Portugal](#) kezdeményezés révén igyekszik közvetlen segítséget nyújtani az ökoszisztéma építőinek. A program keretében irodahelységeket biztosítanak, mentorok segítségét ajánlják fel, illetve a megfelelő fejlődési szakaszokban összekötik befektetőkkel a cégeket.

KÖVETKEZTETÉSEK – MAGYARORSZÁG ERŐSSÉGEI ÉS A KEZELENDŐ KIHÍVÁSOK

A Startup Genome már idézett 2020. évi [Ecosystem Report](#)-ja szerint összesen hat olyan ország van, amely egynél több startup-ökoszisztémával rendelkezik. Hazánk kapcsán így az első lényeges megállapítás, hogy hosszú távon is valószínűleg csupán Budapestben érdemes gondolkodni. A Startup Genome éves jelentése szerint fővárosunk az ökoszisztéma életciklus modellje alapján az aktiválási fázisban tart. Ebben a fejlődési szakaszban a következőkre célszerű fókuszálni: a startupok számának növelése, a korai fázisú finanszírozási lehetőségek bővítése, a vállalkozószellemű helyi emberek aktivizálása és a közöttük levő kapcsolat háló erősítése, néhány, a helyi gazdaság erősségeire építő startup-alszektor kiválasztása, valamint az ökoszisztéma növelését szolgáló célzott programok indítása.

A másik három feltörekvő startuphelyszínnel való összehasonlításhoz felhasznált különböző rangsoroknak és indexeknek természetesen megvannak a maguk korlátai. Segítségükkel mégis felvázolható egy összkép arról, hogy külföldi elemzőközpontok, szakmai műhelyek és szervezetek hogyan értékelik a magyarországi működési környezetnek azokat az összetevőit, amelyek meghatározóak egy startup-ökoszisztéma építésének sikerét illetően. Portugáliához (Lisszabon), Észtországhoz (Tallinn) és Lengyelországhoz (Varsó) viszonyítva Magyarország, és azon belül Budapest erősségeit és a kezelendő kihívásokat a 10. ábra foglalja össze.

A hazai felsoktatás népszerű a külföldi diákok körében, akik számára adott a helyismeret és a kialakuló kapcsolati háló, ami egy új vállalkozás beindításához elengedhetetlen. Érdemes tehát olyan potenciális vállalkozói csoportként tekinteni rájuk, akik meggyőzhetőek, hogy a végzettség megszerzését követően Magyarországon próbáljanak meg vállalkozást indítani. A kutatás-fejlesztés hagyományai, és az ország általános innovációs képessége olyan alapok, amelyeket jobban ki lehet használni a „startupgazdaság” fejlesztésében is.

10. ábra
Magyarország mint startuphelyszín erősségei és kihívásai

Forrás: saját szerkesztés

A különböző rangsorokban több index és helyezés is igazolta, hogy hazánkban a digitális infrastruktúra alapvetően adott a tech-ökoszisztéma növekedéséhez. A startupok számára létfontosságú finanszírozás és a kockázati tőke-befektetők érdeklődése pedig erősödő tendenciát mutat. A kihívások közül ki kell emelni a humánerőforrás kérdését, és itt elsősorban nem a minőség, hanem a mennyiség jelent jól ismert problémát. A [HackerRank értékelése szerint](#) a magyar program-fejlesztők a világon az ötödik legjobbak, messze megelőzve ezzel portugál társaikat. Az agyelszívás megakadályozása, a technológiai szektorban külföldön dolgozó magyar szakemberek hazacsábítása csak az egyik része a feladatnak.

Az ökoszisztéma-építés szempontjából legalább ilyen fontos a végzős diákok számára vonzóvá tenni a startupcégeknél befutható karriert. Az IT-szakemberhiány az [Európai Bizottság szerint](#) az egész Unióban folyamatosan erősödik, ami a tehetségekért folytatott verseny további fokozódását vetíti előre. Budapest számára sem esélytelen, hogy Lisszabon példáját követve a digitális nomádok számára vonzó letelepedési helyszínné váljon. Az életminőségen, a biztonságon és az alacsony megélhetési költségeken túl a Covid-járvány újabb hullámainak elkerülése lehet még a vonzerőt növelő szempont a jövőben.

A felsorolt tényezőkön túl érdemes aláhúzni a kevésbé megfogható, „soft” összetevők szerepét is. Startup-ökoszisztémák olyan helyszíneken fejlődnek ki, ahol „van valami a levegőben”, ahol kialakultak azok a terek és csatornák, amelyek segítik az ötletek, a tudás és a tapasztalatok áramlását, ahol a vállalkozói szemlélet megbecsült érték, és támogató háló segíti az innovatív ötletek átültetését a valóságba. Ezeknek a körülményeknek a megteremtése minden bizonnyal nehezebb és hosszabb időt igénybe vevő folyamat, mint például az új vállalkozás indításával járó adminisztráció egyszerűbbé tétele. Lisszabon és más sikeres vagy feltörekvő startup-ökoszisztémák példája azonban azt mutatja, hogy ezek az összetevők jelenthetik a különbséget a hasonló adottságokkal rendelkező városok és országok között.